

УДК 821.111  
ББК 84(7Сно)  
О-36

Серія "AMERICAN LIBRARY"  
заснована 2017 року

О. Генрі  
THE GENTLE GRAFTER

О. Генрі

Шляхетний шахрай / О. Генрі ; пер. з англ.  
Юлії Герус, Марії Головко, Ніні Дубровської  
Віктора Лішнянського. — К. : Знання, 2017.  
191 с. — (American Library).

ISBN 978-617-07-0428-3 (American Library)  
ISBN 978-617-07-0457-3 (м'яка обкладинка)  
ISBN 978-617-07-0449-8 (твірда палітурка)

"Шляхетний шахрай" — одна з кращих збірок оповідань відомого американського письменника О. Генрі (1862—1910). Ці історії об'єднані наскрізними персонажами-компаньйонами Джофом Пітерсом та Ендрю Текером. Обидва заробляють собі на життя дрібним шахрайством, використовуючи такі людські пороки як жадібність, користолюбство, легковірність, глупство, марнославство. Парадоксально, але головними персонажами властиві й певні позитивні риси: відданість дружбі, здатність любити, дотримання своєрідного кодексу честі. Часом вони самі потрапляють на гачок більш спритних "колег", що надає збірці особливого колориту. Оповідання написані легкою мовою, сповнені іронії, гумору, натяків, захоплюють читача і про буджують світлі почуття.

ISBN 978-617-07-0428-3  
(American Library)  
ISBN 978-617-07-0457-3  
(м'яка обкладинка)  
ISBN 978-617-07-0449-8  
(твірда палітурка)

УДК 821.111  
ББК 84(7Сно)

© Видавництво "Знання"  
переклад українською.  
редакція, оформлення  
2017

## ТРЕСТ, ЩО ЛУСНУВ

— Трест взагалі є найслабшим місцем, — сказав Джофф Пітерс.

— Це зауваження, — відповів я, — звучить так само незрозуміло, як, наприклад, сказати: "Чому існує полісмен?"

— Не так, — мовив Джофф. — Нема нічого спільного між трестом і полісменом. Те, що я сказав, означає, що трест водночас схожий на яйце і не схожий. Коли хочете розбити яйце, то починаєте бити ззовні. А єдиний спосіб зруйнувати трест — зруйнувати зсередини. Крім того, сидіти треба аж доки щось не вилупиться. Так, сер, кожен трест має в своєму лоні насіння власної руїни, мов той півень, що кукурікає на кладовищах негрів, або республіканець, що сам себе оголосив кандидатом на губернатора Техасу.

Я жартома запитав Джоффа, чи не доводилося йому в своєму рябому, пістрявому та картатому житті керувати підприємством, яке можна було б назвати трестом. На мій подив, він зізнався, що було таке.

— Колись... — мовив він. — Але ніколи ще печатка Нью-Джерсі не прикрашала патент такої солідної й безпечної справи — такого законного висмоктування грошей. Все було на нашому боці — вітер, вода, поліція, витримка й чиста монополія на продукт, конче потрібний громадянам. У цілому світі не знайшлося б жодного треста, що викрив би найменшу похибку в нашому плані.

Та що! Навіть Рокфеллерова гасова афера була проти важко чоловіків. Мені здавалося, що головний засіб їхнього дріб'язковою крамничкою. Проте ми все одно про існування — шахрайство. Хтось був промисловцем, а горіли.

— Мабуть, з'явилася якась непередбачена конкурсна картярем, дехто менжував кіньми й багато людей ція? — запитав я.

— Ні, сер, було це саме так, як я кажу. Ми самі собі змаймалися книжкової шафи. Того дня пішов дощ. Як то кажуть, ма- вкоротили віку. Це був випадок самознищення. Тут треба бути, Юпітер-водяник десь повідкучував крані на горі

щина була всередині самої ідеї.

#### Арапат.

Би пригадуєте, я розповідав вам, що ми з Енді Таке. Три ресторани було в Пташиному Місті, але ні Енді, ром були кілька років компаньйонами. Цей хлопець був ні я горілки не пили. Проте, ми бачили, як протягом дня найталановитішим вигадником усіляких стратегічної та майже половину ночі місцевий люд трикутною процесією пересувався від одного ресторану до іншого. Здава-

бисту образу, якщо не міг привласнити його якимсь спо- лося, кожен знат, що робити зі своїм гаманцем.

Примітивши долар у чужій кишенні, він вважав за осо- бисту образу, якщо не міг привласнити його якимсь спо- собом. Енді був освіченою людиною, аякож! До того ж він мав купу корисних знань. Він здобув великий досвід : Місто збудовано було між Ріо-Гранде та великим глибоким рівчиком, де колись протікало річище. Дамба поміж ідеї чи просто так, до слова. Йому прищеплено було всякий потоком та старим річищем надулася й осувалася на наспільноті. Він читав лекції про Палестину з безліччю ших очах, бо прибула вода після дощу. Енді довго дивився світових малюнків, на яких показував з'їзд кравців у Атлантик-Сіті. Він "залив" Коннектикут підробленим деревом спиртом, дистильованим за допомогою мускатного горіха.

Однієї весни ми з Енді полетіли до Мексики. Під час мандрівки, пригадую, один філадельфійський капіталіст сплатив нам дві тисячі п'ятсот доларів — половину пайза срібні копальні в Чігуага. А які ж хороші були копальні! Двісті чи триста тисяч доларів коштувала друга частини пай... Я часто потім цікавився: а кому ж належали ці копальні?

Повертаючись до Сполучених Штатів, ми з Енді зійшли в маленькому місті в Техасі, на березі Ріо-Гранде. Звалося воно Пташине Місто, але пташки там не жили. Мешканців у ньому було близько двох тисяч осіб, пере-

третього дня по обіді дощ стих на часинку, і ми з Енді виrushili за місто, щоб помилуватися сльотою. Пташине мав купу корисних знань. Він здобув великий досвід : Місто збудовано було між Ріо-Гранде та великим глибоким рівчиком, де колись протікало річище. Дамба поміж ідеї чи просто так, до слова. Йому прищеплено було всякий потоком та старим річищем надулася й осувалася на наспільноті. Він читав лекції про Палестину з безліччю ших очах, бо прибула вода після дощу. Енді довго дивився світових малюнків, на яких показував з'їзд кравців у Атлантик-Сіті. Він "залив" Коннектикут підробленим деревом спиртом, дистильованим за допомогою мускатного горіха.

Третього дня по обіді дощ стих на часинку, і ми з Енді виrushili за місто, щоб помилуватися сльотою. Пташине мав купу корисних знань. Він здобув великий досвід : Місто збудовано було між Ріо-Гранде та великим глибоким рівчиком, де колись протікало річище. Дамба поміж ідеї чи просто так, до слова. Йому прищеплено було всякий потоком та старим річищем надулася й осувалася на наспільноті. Він читав лекції про Палестину з безліччю ших очах, бо прибула вода після дощу. Енді довго дивився світових малюнків, на яких показував з'їзд кравців у Атлантик-Сіті. Він "залив" Коннектикут підробленим деревом спиртом, дистильованим за допомогою мускатного горіха.

Потім повернулися до міста й почали свою думку втілювати в життя. Одразу ми попростували до найбільшого ресторану Пташиного Міста, що мав називу "Синя Гадюка", і купили його. Це нам коштувало тисячу двісті доларів. Потім не нароком, ніби ховаючись від дощу, заскочили до ресторану мексиканця Джо й купили його за п'ятсот доларів. Останній ресторан легко нам продали за чотириста.

Наступного ранку, прокинувшись, Пташине Місто опинилося на острові. Річка прорвала дамбу аж до свого старого каналу й будівлі було оточено бурхливими потоками. А дощ йшов безперстанку, і з північного заходу

сунулись важкі хмари. Вони обіцяли одну з періодичних злив на цілих два тижні. Та найгірше ще тільки мало статися.

Пташине Місто випурхнуло зі свого гнізда, струсило своє пір'ячко й почимчикувало на вранішню прогулянку. Гульк! Фортезя мексиканця Джо замкнена, так само й друга безцінна "рятівна станція". Тоді, звичайно, здивована громада, жадібно гукаючи, звернула ліворуч до "Синьої Гадюки".

Та що ж вона там побачила?

З одного боку за прилавком сидів Джейф Пітерс — директор тресту, маючи по шестизарядному револьверу по боках. Він був напоготові — чи решту давати, чи відсіч. Було ще й троє барменів. А на стіні наліплено вивіску у десять футів довжиною, що проголошувала: "Кожна склянка — по долару".

Енді сидів на касі в чистенькому синьому костюмі, з першокласною сигарою й пильнував, як збиралися юрби. Тут був і міський голова з двома полісменами, який мав дозвіл від тресту випивати безкоштовно.

Гаразд, сер. Рівно за десять хвилин Пташине Місто зрозуміло, що воно в пастиці. Отож, ми чекали сутички, проте жодної не було. Громада побачила, що ми її загнали у кут. Найближча залізнична станція була за тридцять миль, а поки річку можна буде подолати вбрід, треба було чекати принаймні два тижні. Тож вони почали підходити чемненько та й заходилися кидати долари на прилавок так звично, що зрештою ці звуки злились у якусь ніби ксилофонну гармонію.

У Пташиному Місті було півтори тисячі дорослих людей, що вже вийшли з юнацького віку, і більшість з них потребувала від трьох до двадцяти склянок на день, щоб упорядкувати своє життя. А "Синя Гадюка" була єдиним куточком, до вони могли їх отримати, аж поки спаде вода.

Справа була зроблена гарно й разом з тим просто, як це буває в усікій справді мудрій махінації.

Близько десятої години срібні долари почали падати на прилавок повільніше й видзвонювали вже теми маршів замість джиг<sup>1</sup>... Але визирнувши в вікна, я побачив із сотню або й зо дві наших клієнтів, що вишикувались чергою біля ощадної каси. Тоді я зрозумів, що вони добувають звідти гроші, які трест висмокче до останку.

Однак опівдні, у звичайну обідню пору, всі розійшлися по домівках. Ми порадили барменам скористатись перервою й теж пообідати. Тоді ми з Енді порахували, скільки вторгували. Виявилося — тисяча триста доларів. Виходило, що якщо Пташине Місто побуде на острові всього два тижні, то наш трест зможе влаштувати інтернат при Чиказькому університеті на цілий факультет, ще й подарувати кожному бідному, але порядному техасцеві цілу ферму, з умовою однак, що кожен сам придбає собі землю.

Енді був у захваті від нашого успіху і дуже пишався, бо зародки цього плану з'явилися у його власній голові. Він зліз із сейфа (залізної каси) й запалив найбільшу сигару, яка тільки була.

— Джейфе, — мовив він, — я певен, що ніде в світі ви не знайдете шахраїв із ширшими ідеями щодо поневолення пролетаріату, як фірма трьох в особі "Пітерса, Сатани й Такера". Ми дужою рукою дали велетенського стусана дрібному споживачеві у печінкову апоплексичну ділянку. Хіба ні?

— Так, — кажу я. — Нам доведеться зайнятися гастритом і гольфом або взягти кілти. Схоже наша затія з випивкою вдала. І мені це до душі.

<sup>1</sup> Джига — дуже швидкий танок, що включає маленькі кроки з підстрибуванням. (Тут і далі — прим. пер.)